

Ana
Plosnić
Škarić

USPOSTAVNI ISTRAŽIVAČKI PROJEKT

Dubrovnik: Civitas et Acta Consiliorum. Vizualizacija mijena kasnosrednjovjekovnog urbanog tkiva

Dubrovnik: Civitas et Acta Consiliorum. Visualizing Development of the Late Medieval Urban Fabric

AKRONIM: DUCAC

TRAJANJE: 36 mjeseci

VODITELJICA: dr. sc. Ana Plosnić Škarić

SURADNICI: prof. dr. sc. Donatella Calabi, dr. sc. Alessandra Ferrighi, prof. dr. sc. Nada Grujić, dr. sc. Ana Marinković, Matko Matija Marušić (doktorand), dr. sc. Danko Zelić

MREŽNE STRANICE PROJEKTA: ducac.ipu.hr

Dubrovnik: *Civitas et Acta Consiliorum*. Visualizing Development of the Late Medieval Urban Fabric odnosno DUCAC je uspostavni istraživački projekt, financiran od strane Hrvatske zaklade za znanost, koji se provodi na Institutu za povijest umjetnosti u Zagrebu.

Primarni cilj projekta je detaljno istražiti većim dijelom nepoznate i neobjavljene odluke triju dubrovačkih vijeća, Velikog, Malog i Vijeća umoljenih, iz prve polovice 15. stoljeća u svrhu iznalaženja, selektiranja, transkribiranja i objave podataka koji se odnose na urbani prostor i njegova zdanja. Tim su istraživanjem, dakle, obuhvaćene tri knjige reformacija – *Reformationes* 32–34, u kojima su bilježene odluke svih navedenih vijeća, te od 1415. zasebne knjige svakog od njih – *Acta Consilii Maioris* 1–9, *Acta Minoris Consilii* 1–12, i *Acta Consilii Rogatorum* 1–11, a koje se sve čuvaju u Državnom arhivu u Dubrovniku. Relevantnim se pritom smatra svaki podatak koji se dotiče fizičkog

okvira urbanog života: javnih, sakralnih i privatnih zdanja i kompleksa, ulica, trgova, kao i obrambenog sustava.

Značaj ovog specifičnog tipa arhivskih izvora za navedeno istraživanje već se potvrdio u doprinosu podataka iz cjelovito objavljenih zapisa gradskih vijeća 14. stoljeća – serije *Libri reformationum*, u studijama o urbanom razvoju Dubrovnika toga vremena. Podatci iz cjelovito neobjavljenih *acta consiliorum* 15. stoljeća također su korišteni, ali mahom u studijama posvećenim značajnijim zdanjima i kompleksima, među kojima se posebno ističe ona o dubrovačkim zidinama: Lukša Beritić, *Utvrđenja grada Dubrovnika*, Zagreb, 1955. Činjenica je također i da se najznačajnija djela koja obrađuju urbani razvoj Dubrovnika, objavljena prije više od pola stoljeća, zasnivaju ne samo na analizi postojećih arhitektonskih struktura, nego i na detaljnom arhivskom istraživanju: Cvito Fisković, *Naši graditelji i kipari XV. i XVI. stoljeća u Dubrovniku*, Zagreb,

1947.; Cvito Fisković, *Prvi poznati dubrovački graditelji*, Dubrovnik, 1955.; L. Beritić, *o. c.*; Lukša Beritić, *Ubikacija nestalih građevinskih spomenika u Dubrovniku*, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 10, 1956., 15–83; Lukša Beritić, *Urbanistički razvitak Dubrovnika*, Zagreb, 1958. Navedeni su autori ustanovili da je srednjovjekovna urbana struktura Dubrovnika rezultat višestoljetnih kolektivnih pregruća u kojima su upravo gradska vijeća imala odlučujuću ulogu. Recentne studije razvoja grada ukazale su također na nužnost uključivanja novih arheoloških i arhivskih nalaza u stvaranju šire slike i razumijevanja urbanizma i urbane povijesti Dubrovnika, a u čemu ključnim smatramo ulogu arhivskih istraživanja i to upravo *acta consiliorum* 15. stoljeća.

Po prikupljanju i transkripciji navedenih akata daljnja će istraživanja obuhvatiti širu analitičku komparaciju arhivskih podataka i rezultata terenskog istraživanja, vizualnih podataka sadržanih na starim prikazima i planovima grada, kritički osvrt na historiografiju i relevantnu znanstvenu literaturu. Cilj je tih daljnjih istraživanja razumijevanje i iznošenje zaključaka o procesima razvoja gradskog tkiva i načinima na koje se njima upravljalo. U tom smislu istraživanja će biti usmjerena na iznalaženje odgovora na specifična pitanja:

- koji su bili glavni ciljevi urbanog razvoja
- koji su bili razlozi zadavanja upravo tih ciljeva
- koje su bile specifične uloge pojedinih vijeća u kreiranju politike razvoja urbanog prostora
- kakva je bila dinamika implementacije odredbi triju vijeća i kakvu su ulogu u tome imala ostala administrativna tijela
- koji su bili izazovi i prepreke pri implementaciji pojedinih odluka
- koje su promjene prostornog rasporeda i gradskog tkiva zaista i realizirane
- koje su promjene nastale gradnjom novih, a koje pregradnjama i poboljšanjima zatečenih zdanja

- koji je bio društveni, politički i ekonomski značaj rečenih odluka.

Sve navedeno nužno je, međutim, staviti u širu komparativnu perspektivu istraživanja rečene problematike u drugim europskim srednjovjekovnim gradovima, a ponajprije onim dalmatinskim i opće jadranskim, na čelu s Venecijom. Upravo će se takvom komparativnom analizom izlučiti sve općenitosti i posebnosti urbanog razvoja srednjovjekovnog Dubrovnika te transferi prostornih politika koji su bilo direktno bilo prilagođeno korišteni i u Dubrovniku samom, prepoznati od strane članova rečenih triju vijeća kao nadasve korisni za onovremenost i budućnost grada. Takve rasprave, nužno poticane od strane samih istraživača na projektu, biti će omogućene njihovim sudjelovanjem na međunarodnim skupovima i kongresima te na međunarodnoj znanstvenoj radionici, organiziranoj u sklopu samog projekta.

Rečena izlaganja, uz poticanje i sudjelovanje u diskusijama, ujedno su iznimna prilika za diseminaciju rezultata istraživanja, koju držimo iznimno važnim dijelom rada na projektu, a namjenjujemo ju kako međunarodnoj znanstvenoj zajednici tako i svoj široj zainteresiranoj javnosti. Upravo je ona neizostavan dio svih faza razvoja projekta, a zbog prirode svoje upućenosti izvediva kroz različite medije. Uz standardne oblike iskazivanja rezultata znanstveno-istraživačkog rada u tiskanim medijima, u obliku članaka objavljenih u znanstvenim časopisima te knjige transkripata svih relevantnih dokumenata kao i zbornika radova međunarodne znanstvene radionice, nadasve bitnu ulogu u diseminaciji ima mrežna stanica projekta. Ta, naime, uz informacije o projektom istraživanju i aktivnostima, sadrži i ključni eksperimentalni dio: bazu mapiranih transkripata odluka triju dubrovačkih vijeća, koju je oblikovao i programirao vanjski suradnik na projektu mag. Natko Katičić, omogućivši na taj način direktan ogled rezultata istraživanja i

neposredan kontakt svim zainteresiranim pojedincima i ustanovama. Taj je medij, nadalje, pogodan i drugim vidovima vizualizacije rezultata istraživanja, budući da je u mogućnosti podržati analitičke GIS-mape, 3D modele i video-klipove s prikazima procesa mijena urbanog tkiva. Osnovni materijal za njihovu izradu nalazi se planoteci i fototeci Instituta za povijest umjetnosti, a riječ je o iznimno brojnim i vrijednim nacrtima i fotografijama prikupljenima tijekom desetljeća istraživačkog rada djelatnika Instituta na temama urbanog i arhitektonskog razvoja Dubrovnika. Stoga se potpora ustanove na kojoj se projekt provodi, Instituta za povijest umjetnosti, ne

ogleda samo u kolegijalnoj i nadasve bitnoj administrativnoj podršci, već su se u provedbu projekta uključili i djelatnici stručno-tehničkog odjela: dokumentaristica Irena Šimić, članovi Arhitektonskog odjela, posebno Danijela Šapina, te fotograf Paolo Mofardin, čija je uloga od neizmjerne važnosti u vizualizaciji rezultata istraživanja projekta. Naposljetku, te će vizualizacije biti prezentirane na izložbi projekta u zadnjem mjesecu njegove implementacije, dok će izrada promotivnih materijala za izložbu biti povjerena doc. art. Tomislavu Vlaniću, autoru loga i vizualnog identiteta DUCAC projekta. x